

Stockholm den 24 februari 2020

Till

Utbildningsdepartementet Universitets- och högskoleenheten

Attentions remissvar på förslaget om ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i lärarutbildningarna U2020/00176/UH

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med ADHD, ASD/Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna. Attention har omkring 15 000 medlemmar i 60 lokala föreningar runt om i landet.

Riksförbundet Attention har tagit del av Utbildningsdepartementets förslag ”Ökad kompetens om neuropsykiatriska svårigheter och sex och samlevnad i lärarutbildningarna”. Förslaget berör för oss mycket viktiga och angelägna frågor och vi lämnar därför nedanstående synpunkter.

Förslaget att kunskaper om NPF ska bli en obligatorisk del i lärarutbildningen för alla åldrar är efterlängtad. Det är ett krav som Attention drivit under en mycket lång tid och vi ser de föreslagna ändringarna som ett viktigt steg i rätt riktning. Det är också bra att man inkluderar även barn/elever med utvecklingsrelaterade svårigheter som inte når upp till kriterierna för en diagnos. Och att man lyfter behovet av att se flickornas, ibland mindre tydliga, svårigheter.

Det är en stor grupp vars behov alltför länge förbisetts. Minst tio procent av eleverna i den svenska skolan uppskattas ha en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF). Räknar man in elever som har liknande svårigheter men som inte uppfyller kraven för en diagnos, blir andelen ännu större. Många av dessa möter svårigheter i skolan.

I vår skolenkät¹ som genomfördes 2017 uppgav inte ens två av tio (18 %) vårdnadshavare att deras barn fick det stöd som de behöver för att klara målen för undervisningen. Bara 16 procent ansåg att barnens lärare har tillräckliga kunskaper för att kunna anpassa undervisningen efter barnets behov.

¹ ”Det finns så mycket kunskap om NPF, kan inte begripa varför den inte når ut till skolorna.” – en undersökning om hur barn med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar har det i skolan och hur det påverkar familjen. Rapport från Riksförbundet Attention, 2017.

Vi ser också med oro på att förslaget på många punkter är vagt och saknar bindande begrepp som skall och måste. Istället har utredningen valt skrivningar som exempelvis *"lärare bör få mer kompetens"*, *"kan de behöva ha en förståelse för vad olika neuropsykiatriska funktionsnedsättningar och liknande svårigheter innebär"* och liknande.

För att tillgodose barn/elever med neuropsykiatriska svårigheter krävs kunskap på både individ-, grupp- och organisationsnivå. Förutom kunskap om det enskilda barnets problematik, också förståelse för hur barngruppen påverkas, processer i personalgruppen, skolledning, föräldrasamarbete och hur detta kan hanteras. Perspektivet är också för snävt specialpedagogiskt. Vad menas med specialpedagogiska behov? Dessa barn har samma behov som andra men det kan krävas specifik kunskap för att tillgodose deras behov av stöd och anpassningar. Här krävs inte bara pedagogisk/specialpedagogisk kunskap utan också psykologisk och medicinsk kunskap.

Samarbete med "andra" behöver preciseras. Framförallt handlar det om samarbete med en fungerande elevhälsa med såväl psykologisk som medicinsk och specialpedagogisk kompetens men också med specialistverksamheter som BUP och BUH. Behovet av och skyldigheten att begära handledning och konsultation kring barn som innebär professionella utmaningar bör betonas i utbildningen. Inte minst viktigt är också att studenterna får handlingsberedskap så att de har kunskap om hur de ska agera när de upptäcker ett barn med misstänkt neuropsykiatrisk problematik som eventuellt skulle behöva utredas vidare.

Vi känner också en oro för HUR kunskapen ska förmedlas. Enligt utredningens förslag ska det åligga varje lärosäte att besluta om sina utbildningars närmare innehåll och utformning, inklusive hur målen ska examineras. Vi frågar oss hur man säkerställer att utbildningen bygger på tillgänglig vetenskaplig evidens och best practice? För att åstadkomma det kompetenslyft man åsyftar är det viktigt att utbildningsinsatserna är kvalitetsgranskade samt att kompetensen lever kvar, uppdateras och vidareutvecklas.

Elevhälsan nämns mycket kortfattat i detta förslag, trots att den kan vara en viktig resurs när det gäller att bidra till ökad kompetensen.

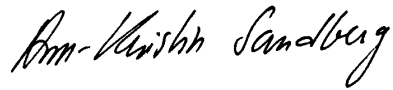
I avsnittet bakgrund saknar vi ett omnämnande av den ökande gruppen med problematisk skolfrånvaro, där en ganska stor andel har NPF-svårigheter. Exempelen rör också främst elever med adhd och borde ha haft fler exempel som rör elever med autism.

I inledningen av kap 3 talas mycket om kunskapskrav, men inget om skolans övriga uppdrag; *"Skolan ska i samarbete med hemmen främja elevers allsidiga personliga utveckling till aktiva, kreativa, kompetenta och ansvarskännande individer och medborgare. Skolan ska präglas av omsorg om individen, omtanke och generositet..."*. Vi anser att barnet mående och utveckling borde framhållits tydligare. Vi tänker på de elever som når upp till kunskapskraven, men som far väldigt illa i skolmiljön och i elevgruppen.

Några som skolan tenderar att missa är de elever som är så högpresterande i skolan att de inte orkar med något annat på fritiden. De kan till det ytter verka fungera bra, men behöver lärarnas hjälp att bromsa kraven de har på sig själva.

Det är ju ofta det som är det stora problemet med de barn det gäller - att de far illa och mår psykiskt dåligt i skolan, något som kan få allvarliga konsekvenser för deras framtida anpassning i samhället. Detta är en kunskap som behöver förmedlas till studenterna och därmed förskolans/skolans ansvar och roll för att förebygga en sådan utveckling.

Till sist vill vi poängtera betydelsen av att den generella kvalitén i skolan är hög. Vi tänker då särskilt på kunskap, inställning, professionalitet och engagemang hos personalen, medvetet och inkluderande arbetssätt som tar hänsyn till barns skilda förutsättningar, tillräckliga resurser, stödjande ledning och tillgång till specialiststöd när det behövs. Det är avgörande för hur man kan tillgodose behov hos barn med olika typer av svårigheter.

Ann-Kristin Sandberg
Förbundsordförande

Riksförbundet Attention – för barn, ungdomar och vuxna med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionshinder (NPF) och deras familjer. Vi företräder personer med egna funktionsnedsättningar, anhöriga och personal som möter våra grupper inom till exempel skola, vård, socialtjänst, arbetsförmedling och försäkringskassa. Bland våra medlemmar finns personer med ADHD, Aspergers syndrom/ASD, Tourettes syndrom, språkstörning samt personer med nedsatt förmåga att läsa, skriva och räkna.